

Muzejní čtvrtletník

Muzeum Českého ráje v Turnově

zdarma

číslo 2/2020, ročník XVII.

Stvořeno z hlíny

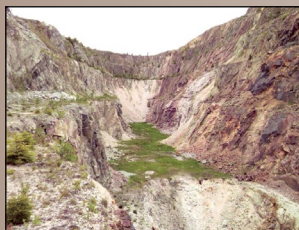
O výstavě boleslavecké keramiky se dočtete na s. 3

Kolovrátek, stav i jehla

Na s. 2 představujeme náplň nové expozice na Dlaskově statku

Geologické vycházky

Informace k oblíbeným výletům najdete na s. 3

Co nás čeká a co bylo?

Přehled akcí a výstav i fotozpomínky najdete na s. 8.

JOSEF PEKAŘ A JOSEF VÍTĚZSLAV ŠIMÁK V ZAJETÍ MÚZ

Na jaro jsme naplánovali výstavu připomínající dva významné turnovské rodáky – historiky Josefa Pekaře a Josefa Vítězslava Šimáka. Dvě výjimečné osobnosti, které se shodou okolností narodily nedaleko od sebe ve stejném roce. Letos si připomínáme 150. výročí jejich narození.

Oba historici za svůj život odvedli velký díl práce a oba se sami nesmazatelně zapsali do české historie, či lépe řečeno do české historiografie. My jsme se ale rozhodli připomenout je trochu netradičně, jako umělce poháněné múzami. Výstavě s názvem *Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák v zajetí múz* jsme dali podtitul *Nehistorická výstava k výročí narození známých historiků* a věnujeme se

v ní dvěma celoživotním koníčkům, kterým tito vědci propadli. Josef Pekař byl nadšeným fotografem, a to v dobách, kdy fotografování nebylo úplnou samozřejmostí, a Josef Vítězslav Šimák od raného dětství psal básně. Zda se výstava uskuteční tak, jak jsme si ji představovali, nebo ji vystavíme on-line, či posuneme její termín, to je zatím ve hvězdách. Určitě se k vám ale dostane. Zatím si oba historiky připomeneme alespoň zde v našem časopise.

Pokračování na s. 4

KAREL VOTIPKA

V letošním roce snad budeme moci připomenout naši veřejnosti, zvláště té šperkařské, dva jubilující autory Karla Votipku a René Horu. Votipkova výstava by měla být otevřena relativně brzy, 7. května, ale protože to nebude možné, můžeme ji bez problému přesunout na vhodnější pozdější termín. Plánujeme ji totiž do naší klenotnice, kde nemůže kolidovat

Pokračování na s. 3

MUZEUM V DOBĚ PANDEMIE

Milí návštěvníci a přátelé turnovského muzea, podobně jako ostatní kulturní organizace jsou všechny objekty našeho muzea od 10. března v souvislosti s mimořádnou situací týkající se koronaviru pro návštěvníky do odvolání uzavřeny. Plně respektujeme toto nařízení vlády a našeho zřizovatele Libereckého kraje, protože si uvědomujeme, že by návštěvnost mohla být s ohledem na uzavření škol vyšší než obvyklá, a tudíž i riziko šíření nemoci velké. Snažíme se tímto opatřením ochránit jak naše návštěvníky, tak naše zaměstnance, a v neposlední řadě také obyvatele našeho regionu. Dnes již víme, že akce plánované na měsíc duben se nebudou konat. Některé bohužel bez možnosti náhrady, některé se budeme snažit do celoročního programu ještě zařadit. Buďte prosím shovívaví, rádi vás v našem muzeu a na akcích, které připravujeme, opět přivítáme, jakmile se situace vrátí k normálu. Pokud budeme všichni rozumní a zodpovědní nejen vůči sobě, ale především vůči všem v našem okolí, věřím, že tuto situaci brzy zvládneme. Muzeum sice zůstává nějakou dobu pro veřejnost uzavřeno, ale práce v něm se nezastaví. Vyhrazený čas využijeme pro instalaci nové expozice na Dlaskově statku, přípravě nových výstav, k práci na grantových a výzkumných projektech, ke stěhování a inventarizacím sbírek, a také ke generálnímu jarnímu úklidu. O tom, co pro vás připravujeme, vás budeme pravidelně a včas informovat na našich webových stránkách a facebookovém profilu muzea. Děkujeme vám za pochopení a těšíme se s vámi brzy na shledanou.

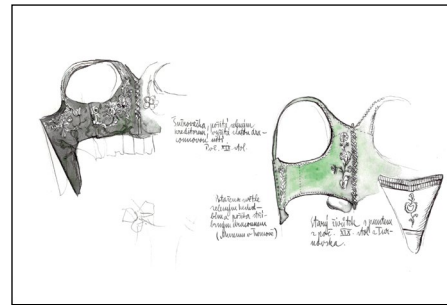
Vladimíra Jakouběová

KOLOVRAT, STAV I JEHLA

Kolovrátek, stav i jehla – pod tímto názvem připravujeme novou expozici na Dlaskově statku v Dolánkách. Vyjmenované nástroje a náčiní mají společného jmenovatele – textil. V lidovém prostředí byl tento materiál, a nej-různější výrobky z něj, významnou součástí každodenního života obyvatel každé vesnice. V oblasti Pojizeří měl lidový textil výsadní postavení a patří tak k významným fenoménům tradiční lidové kultury tohoto regionu. Expozice, kterou v těchto instalují její kurátorky Vladimíra Jakouběová a Michaela Havelková společně s konzervátory muzea Tomášem Štefánkem a Lenkou Mařanovou umožní návštěv-

níkům nejen nahlédnout do šatních a ložních komor obyvatel Dlaskova statku, ale seznámí je s řadou tradičních, dnes již často pozapomenutých historických postupů a procesů, kterými se ve vesnickém prostředí v devatenáctém a na počátku dvacátého století hotovily látky, sukna, kožešinové výrobky, pleteniny, krajky a stuhy, tj. materiály určené pro šití pracovního, svátečního i obřadního ženského, mužského a dětského lidového oděvu. Vedle toho zde budou vystaveny i ukázky podomácké výroby provazů, pytlů, popruhů a dalších produktů z prádnych surovin, které se používaly v hospodářství. Výroba tkanin patří k nejstarším oborům tradičního způsobu obživy obyvatel měst i vesnic a v oblasti Pojizeří měla své nezastupitelné místo. Specifickým rukodělným technikám se zde lidé obvykle věnovali v zimních měsících, kdy nebyla práce na poli, a podomáckou produkcí tkanin či výrobků z nich si tak přivydělávali na živobytí. Vedle toho zde byli i specializovaní řemeslníci, pro které byla textilní výroba hlavním zaměstnáním, např. krajkářky, krejčí, kloboučníci, kožešníci ad. Ti však obvykle žili ve městech. Řadu textilních výrobků ve vesnických chalupách si lidé hotovili pouze pro osobní spotřebu, ne na prodej. Aby si návštěvníci Dlaskova statku udělali ucelenou představu o tom, kolik práce měli naši předci se zajištěním svého oblečení, chystáme pro ně v prostorách Dlaskova statku celý proces vzniku textilií, s ukázkami jednotlivých výrobních postupů, např. drhání a sprádání lnu, česání a sprádání vlny, tkaní na

karetkách a tkalcovském stavu, plstění vlny, činění kůží, praní a barvení látek, vlněné příže i sukna. Vedle toho budou v expozici prezentovány různé typy textilií a jejich praktické využití v běžném životě lidí, včetně ukázky toho, jak a do čeho byly oděvy ukládány, a také jak o ně bylo pečováno. Jak a pomocí jakých přípravků a nástrojů se oděvy praly, mandlovaly, vrapovaly apod. Součástí expozice budou i rekonstrukce pracovních oděvů a oděvů dětí a batolat, které se nám na rozdíl od součástek lidových oděvů svátečních v terénu nedochovaly. Expozice *Kolovrátek, stav i jehla* je výstupem projektu, který finančně podpořilo Ministerstvo kultury ČR a který mimo jiné zmapuje současný stav těchto tradičních rukodělných technik a postupů v oblasti textilní produkce v oblasti Pojizeří a Podještědí. V souvislosti s tím připraví Pověřené regionální pracoviště pro naplňování Konceptce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu MČR Turnov nominací vybraných výrobců, kteří pečují o zachování tohoto oboru, na titul Mistr rukodělné výroby Libereckého kraje. **Vladimíra Jakouběová**

MEZINÁRODNÍ ŠPERKAŘSKÉ SYMPOZIUM A RENÉ HORA

Výstavy současného šperku jsou již po léta nedílnou součástí mezinárodních turnovských sympozií, během nichž se účastníci současně probíhajícího sympozia představují veřejnosti výběrem ze své dosavadní tvorby. Po ukončení sympozia jsou v rámci výstavy prezentovány nově vytvořené šperky, vybrané do sbírky turnovského muzea. Pokud do našich plánů dramaticky nezasáhne koronavirus, můžeme se opět těšit na pestré zastoupení šperkařů z několika kontinentů, přijet by měla třeba Ar-

gentinka Francisca Kweitel, Italka Kika Rufino, Slovák Peter Machata, Belgičan Vandeweghe, z Německa Jürgen Eickhof a další. Momentálně ještě jednáme i o účastníku z Japonska. Takže spolu s českými šperkaři opět vytvoří zajímavý tým a byla by škoda přijít o vytižené autory, kteří si ve svých itinerářích dokázali vyhradit pro Turnov důležité místo. Proto, pokud bude nezbytné, pokusíme se sympozium plánované na 9.–19. června s výstavou do poloviny července přesunout na podzim. Účastníci se však, oproti minulosti, budou o výstavní prostor dělit s českým René Horou, letošním jubileantem, jedním z nejvýraznějších domácích autorů.

Výstava k Horovým šedesátinám je zamýšlena jako pestrá přehlídka jeho tvorby zasahující od šperku přes drobnou plastiku ke kresbě a uměleckému emailu. Hora je mimořádně invenční a nenechá se svazovat zaběhlými tvůrčími stereotypy, takže jeho tvorba je proměnlivá co do formy, použitých materiálů i žánrů. Jejím typickým rysem ale vždy je lehká nadsázka a humor. **Miroslav Cogan**

LEDEN A ÚNOR S HOROLEZCI

Leden a únor se v horolezecké expozici nesly ve vzpomínkovém duchu. V lednu zavzpomínal na tragickou expedici Peru 1970 Radoslav Groh. První část přednášky věnoval vzpomínce na již zmiňovanou expedici a v druhé části představil svůj vzpomínkový výstup v Peru na horu Huandoy, na kterou společně s Markem Holečkem vytyčili novou trasu, kterou pojmenovali Boys 1970.

V únoru jsme zavzpomínali na Josku Smítku, který by 21. 12. 2019 oslavil sté narozeniny. V první části nám Vladimír „Chroust“ Procházků přiblížil život Josky Smítky a poté jsme si pustili film *Tenkrát v ráji* režiséra Davida Svárovského, ve kterém je Joska jedním z hlavních aktérů příběhu o prvovýstupu na dominantní skalní věž Kobylu v Příhrázských skalách.

Obě akce se vydařily, návštěvníci se zdáli spokojení a bylo patrné, že se u nás rádi setkali se svými horolezeckými přáteli. Z toho máme velkou radost. **Iveta Matoušová**

KAREL VOTIPKA

Dokončení ze s. 1

s dalšími výstavami. Je to dobře, protože Karel Votipka je nejen zajímavý autor, jehož práce znají návštěvníci galerií doma i v zahraničí, nejdále v Brazílii a Spojených Státech (jednu jeho brož nosí také Madelaine Allbrightová). Je to i příznivec našeho muzea, jak dokládá řada prací, které nám daroval. Zcela nedávno, po účasti na výstavě reGenerace 4, nám věnoval brož z jadeitu, který, nelze to říci jinak, bravurně zpracovává. K Votipkovým 55. narozeninám

připravujeme rozsáhlou retrospektivu, která připomene významné etapy jeho tvůrčího vývoje. Votipka se totiž postupně vypracoval také v hledače drahých kamenů respektovaného geology, mineralogy i těžaři – spolupráci s ním například navázal znovu otevřený důl na opály ve slovenském Dubníku. Navíc je také zdatným brusičem drahokamů, a tak je na mezinárodní šperkařské scéně ojedinělý komplexním uchopením drahých a dekorativních kamenů. Stále také zkouší nové materiály i často překvapující nové, konstruktivní postupy ke klasickým šperkařským materiálům i šperku jako výtvarnému žánru. Ve vystavené kolekci budou proto jeho nejvýznamnější kreace ze soukromých českých sbírek i šperky vytvořené během mezinárodních šperkařských symposií. Mimo jiné prsten, jehož tělo Karel vytvořil z kozákovského chalcedonu a do kterého zasadil ametyst, jenž předtím – jak jinak – našel v Doubravici a sám vybrousil.

Miroslav Cogan

ZVEME VÁS NA GEOLOGICKÉ EXKURZE

I v letošním roce se můžete těšit na geologické exkurze, které pro vás připravil muzejní geolog Jan Bubal. Exkurze nejsou určeny jen zájemcům o geologické vědy, ale i všem milovníkům historie a krásné přírody. Exkurze zvládne každý průměrně zdatný turista. Většinu výprav absolvujeme pomocí hromadné dopravy, a především pěšky (max. 12 km), na poslední se vydáme vlastními auty. K účasti je nutné přihlásit se na emailové adrese bubal@muzeum-turnov.cz, na telefonním čísle: 778 779 917, nebo osobně na pokladně muzea. V případě přetrvávající pandemie a karantény mohou být exkurze přesunuty nebo zrušeny. Podrobnosti ke každé exkurzi najdete v dostatečném předstihu na webových stránkách muzea (www.muzeum-turnov.cz).

9. 5. Z nitra sopky až k lázeňským pramenům

Exkurzi zahájíme výstupem na Vyskeř, vrcholek, který byl v minulosti sopkou. Tím, že se ocitneme na nejvyšším místě široko daleko, tak budeme většinu cesty již jen klesat. Navštívíme jedno z největších skalních měst v Českém ráji, prohlédneme si významné skály a podíváme se na to, jak vznikají skalní věže a brány. Při sestupu se zastavíme na pitnou kúru do Sedmihorek a odtud budeme přes Valdštejn pokračovat až do Turnova.

23. 5. Po stopách „českého granátu“ IV – tentokrát do Kolína

Ano, i v okolí Kolína se v minulosti těžily „české granáty“ a my se na ta místa pojedeme podívat. Navštívíme bývalé lomy a „doly“ v Ratboři, Sedlově nebo Bořeticích.

Oproti jiným lokalitám, které jsme v minulosti navštívili, zde však uvidíme i granáty zarostlé v primární hornině.

7. 6. Za hornictvím do okolí Nového Města pod Smrkem

U Nového Města pod Smrkem mezi Měděncem a Rapickou horou se v minulosti těžily skarnové rudy s obsahem cínu, ale i mědi, železa, olova a zinku. Vydáme se do míst, kde těžba probíhala a, kromě pozůstatku po dolování, zkusíme sbírat minerály, které byly předmětem těžby. Podíváme se i na horniny jizerského krystalinika, z nichž jedna je velmi zvláštní. Exkurzi můžeme zakončit „U Spálené hospody“.

27. 6. Krajina mladších prvohor v okolí Košťálova

V karbonu se vrásnily naše hory, v jejichž předpolí vznikaly pánve s jezery. Naše území se nacházelo na rovníku, teploty zde byly vysoké a klima humidní. O pár milionů let později, v období zvaném perm, se naše území posunulo více k severu. Probíhala zde intenzivní sopečná činnost, naše klima bylo aridní, velmi suché. A právě do těchto dvou období, karbonu a permu, se společně vydáme.

5. 7. Exkurze do Polska II

Na polské straně Krkonoše se nachází městečko Szklarska Poręba, v jehož okolí se nachází několik mineralogických lokalit. Kromě nejvyšší položeného lomu ve střední Evropě, který těžil mohutnou křemennou žílu, navštívíme i další lokality, kde bude možnost sbírat minerály (dle domluvy), a také místní mineralogické muzeum.

Jan Bubal

STVOŘENO Z HLÍNY
KERAMIKA Z BOLESLAVCE

Boleslawiec (Boleslavec, Boleslav, Bunzlau) je historické středisko výroby keramiky v dolním Slezsku. Boleslavští hrnčíři a obchodníci s tovární produkcí odtud vyváželi do celé Evropy. Dnes známe především jejich keramiku zdobenou stylizovanými květy-kroužky kladenými hustě vedle sebe, ale boleslavská produkce byla mnohem bohatší. Třeba typická hnědě glazovaná keramika se světlým, reliéfně vystupujícím dekorem, často s figurálními a náboženskými motivy je hojně zastoupená i v národopisných sbírkách českých muzeí. Méně známá je u nás velmi kvalitní výtvarně i technologicky secesní keramika. O rozvoj boleslavecké keramiky se starala také místní keramická odborná škola, která pozitivně ovlivnila tamní produkci, podobně jako v Turnově ovlivnila šperkařská škola broušení drahokamů a zlatnictví. Výstava pořádaná v Turnově v rámci česko-polského projektu *Brána do světa sbírek* je reciproční k výstavě šperků a drahých kamenů, kterou jsme v Boleslawci pořádali před rokem. Můžeme se těšit na kolekci keramiky od XV. století po současnost, která úspěšně putovala po Evropě, na široký historicky i žánrově koncipovaný průřez od utilitárních každodenních předmětů po špičkové výtvořky ve stylu secese nebo art-déco a současná autorská díla.

Miroslav Cogan

DIGITALIZACE
POJIZERSKÝCH LISTŮ

Periodikum, které jsme všichni zvyklí nazývat *Pojizerskými listy* či *Pojizerkami*, nejprve vycházelo od roku 1886 ve formě dvou čtrnáctideníků pod rozdílnými názvy *Hlasy pojizerské* a *Listy pojizerské*. Název *Pojizerské listy* se ustálil až po roce 1930, a nejenže vydržel až do zrušení vydávání periodika v roce 1948, ale byl použit i k obnovení vydávání této tiskoviny po roce 1989. Pro frekvenci a obsažnost jsou tyto noviny cílem velkého zájmu profesionálních i amatérských zájemců o dějiny konce 19. a první poloviny 20. století z oblastí Mnichovohradištska, Českodubská, Turnovska, Železnobrodská i Semilská. Právě z důvodu velkého využití *Pojizerských listů* jsme přistoupili k jejich digitalizaci. Jednak z důvodu možnosti pohodlného zpřístupnění z domova, ale také pro ochranu originálů, které častým používáním pochopitelně trpí. Jelikož celých 63 ročníků *Pojizerských listů* obsahuje přibližně 30 000 stran, probíhá jejich digitalizace postupně. Dosud je digitalizováno a zpřístupněno 39 ročníků z let 1886–1924, které jsou přístupné z webových stránek muzea v menu „Muzeum – Knihovna – Digitalizované knižní dokumenty“.

Jiří Sajbt

JOSEF PEKAŘ A JOSEF VÍTĚZSLAV ŠIMÁK V ZAJETÍ MÚZ

JOSEF PEKAŘ

Josef Pekař (1870–1937) by se letos dožil 150 let. Dle názoru mnohých byl po Františku Palackém nejvýznamnějším českým historikem, na kterého bychom neměli zapomínat. Stejně jako před sto lety nezapomněli turnovští zastupitelé a v březnu 1920 jej spolu s Josefem Vítězslavem Šimákem jmenovali čestnými občany Turnova.

Josef Pekař se narodil 12. dubna 1870 na Malém Rohozci, krátce poté se rodina přestěhovala do Daliměřic, kde jeho příbuzní žijí dodnes. Po maturitě na mlado-boleslavském gymnáziu se Pekař zapsal do historického semináře na pražské Karlo-Ferdinandově univerzitě. Univerzitní pedagogové v čele s Jaroslavem Gollem brzy objevili jeho talent a práci nadějněho historika všemožně podporovali. Promoval v roce 1893 a po studijní stáži v Německu krátce zaskakoval na mladoboleslavském gymnáziu a na Strakově akademii. Nakonec se vrátil na filozofickou fakultu pražské univerzity, kde jej čekala závratná akademická

kariéra. Když mu bylo 35 let, byl jmenován řádným profesorem rakouských dějin. Ve své badatelské činnosti se zabýval všemi významnými etapami českých dějin, nejvíce jej ale přitahovaly dějiny selského stavu 17.–19. století. Jeho práce na tomto tématu vygradovala v monumentálním dvoudílném díle *Kniha o Kosti* (1909–1911). V akademickém roce 1909–1910 byl zvolen děkanem filozofické fakulty, jako rektor reprezentoval pražskou univerzitu na přelomu let 1931–1932.

Josef Pekař po celý život miloval Český ráj, jehož fascinující krajina iniciovala jeho zájem o historii. Pekař se do svého rodného kraje pravidelně vracel; Turnov a Sedmihorky byly nejčastějšími místy jeho letních pobytů. Často s sebou brával pražské přátele z vyšších společenských vrstev.

Konzervativní Pekař byl celoživotním oponentem Tomáše Garrigue Masaryka. Jejich spory rozdělávaly tehdejší společnost. Není tedy divu, že se na něj na podzim roku 1935 agrárníci obrátili s přáním, aby jejich jménem kandidoval na prezidenta republiky. Pekař to s ohledem na své zdraví a nedostatek politických zkušeností striktně odmítl. Když ale v noci na 23. ledna 1937 Josef Pekař v Praze zemřel, poslal už hodně nemocný prezident Osvooboditel na pohřeb svou vnučku Annu s kyticí, na jejíž stuze byl napsán vzkaz: „Profesore Pekaři, vzpomínám často na Vás a naše styky. Byl jste hodný člověk – Váš T. G. Masaryk.“ **David Marek**

JOSEF VÍTĚZSLAV ŠIMÁK

Významný český historik se narodil 15. srpna roku 1870 v domě čp. 141 v dnešní Hluboké ulici v Turnově. Jeho otec Josef byl, jako ředitel městských škol, významnou turnovskou osobností. Maminka Marie, rozená Plavcová, byla také vzdělaná a před svatbou byla učitelkou. Byla to především ona, která malému Josefovi předala lásku k rodnému jazyku, historii, české krajině a také k poezii.

Josef Vítězslav vychodil pětiletou obecnou školu v Turnově a jeden rok byl žákem místní měšťanské školy. Poté pokračoval ve vzdělání na gymnáziu v Mladé Boleslavi. V roce 1890 nastoupil ke studiu dějepisu a zeměpisu na filozofickou fakultu Univerzity Karlo-Ferdinandovy a v roce 1895 získal doktorát. V roce 1896 složil zkoušky, které mu umožnily vyučovat dějepis a zeměpis na vyšších gymnáziích s českou vyučovací řečí.

Šimák věnoval velkou část svých znalostí a času Turnovu a okolí. Byl trvalým externím spolupracovníkem turnovského muzea, podílel se na chodu místních spolků, přednášel... Jeho hlavním zaměstnáním však bylo učitelství. Svou pedagogickou kariéru zahájil Šimák jako profesor na gymnáziu na Malé Straně, v následujících letech vystřídal několik dalších škol. Od roku 1900 vyučoval dějepis na Vyšší dívčí škole v Praze, která byla založena v roce 1863 jako první vyšší škola pro dívky v českých zemích

vůbec. V roce 1904 se na pražské univerzitě habilitoval pro obor české dějiny, v roce 1911 byl jmenován mimořádným profesorem českých dějin. Řádným profesorem se stal až v roce 1921.

Velká část Šimákova díla zůstala v rukopisech. Jeho práce se dá rozdělit do tří okruhů – obecné české dějiny především 17. a 18. století, ediční činnost a zájem o regionální historii rodného kraje. Poezií se Šimák zabýval od útlého mládí. Napsal stovky, možná tisíce básní, z nichž naprostá většina zůstala v rukopisných sbírkách. Některé verše vyšly i tiskem; našli bychom je v časopisech *Osvěta*, *Zvon*, *Švanda dudák*, *Paleček*, dále v denních listech, v almanaších či kalendářích. Jako básník používal řadu pseudonymů, např. Jan Smiřický, B. Jarovec, Jeremiáš Škvor, Matěj Brouček, Jar. Květ, V. Klen či V. Šíp. Šimák zkoušel i beletrii a napsal několik povídek.

Josef Vítězslav Šimák zemřel 30. ledna 1941. Pohřben je v Turnově. **Alžběta Kulíšková**

XV. VÝTVARNÝ SALON BEAD* ČI NEBÝT? ANEB EXKURZE DO KRAJINY KORÁLKŮ

* *Bead*, čti: *bít*, *anglicky korálek*

V letošním, již patnáctém ročníku jsme připravili kreativní program na jedenáct čtvrtěhodných odpolední s jednotnou námětovou linií. Tentokrát je spjatá s regionálním projektem Libereckého kraje nazvaným *Křišťálové údolí*, který mapuje na padesát tradičních míst sklářské výroby od oblasti Kamenického Šenova až po Harrachov. Téma je to velmi inspirativní a široké, a právě XV. Výtvarný Salón dává příležitost seznámit se alespoň s jednou z

dílčích částí českého sklářství, zaměřenou na skleněné komponenty určené pro bižuterní výrobu. Není tedy divu, že téma přilákalo výhradně dámy. Jarní salónní běh všechny účastnice provádí krajinou koráleků, která po více než století udržuje tradici výroby skleněných bižuterních komponentů zejména na Jablonceku. Účastnice se setkávají s perličkami a mačkanými, ohňovými a broušenými perlemi mnoha tvarů, barev i velikostí. Se seznámením se způsoby jejich výroby i tradičním

a netradičním zpracováním jim pomáhají zkušení odborníci, lektori a designéři.

Tvůrčí náplň je obohacena i o teoretické znalosti odborných lektorů, vzhledem do historických a technologických souvislostí a neobvyklou exkurzí do rodinné mačkárně perli.

První setkání byla zaměřená na seznámení s tradičními technikami tkaní a háčkování nejmenších skleněných perliček, tzv. rokajlu, který v obci Zásada vyrábí v největší škole velikostí a barev na světě společnost

Preciosa Ornela a. s. Té také děkujeme za zapůjčení úžasných akvizitních materiálů se vzorky perliček, tiskových publikací o historii i současnosti koráلكové produkce a pracovních pomůcek.

Bohužel i Výtvarný Salón přerušila zdravotní bezpečnostní opatření, a tak nelze než se těšit na krásné výrobky, které zatím účastnice jarního kurzu tvoří doma. Doufám, že jejich nadšení ve zdraví vydrží a sejdeme se v Kamenářském domě co nejdříve. **Kateřina Krausová**

REKONSTRUKCE A REINSTALACE EXPOZICE MINERALOGIE

Na začátku října 2019 započala rekonstrukce a reinstalace druhé části expozice mineralogie. Úpravy expozice spočívaly v umístění nových vitrín včetně osvětlení s vyhovujícím systémem instalace exponátů, ale také v reinstalaci stávajících vzorků za nové, atraktivnější a sběratelsky hodnotnější. Ty jsou nově opatřeny přehledným informačním systémem, který nenarušuje pohledovou část vitriny.

Do konce roku 2019 muselo dojít k vyklizení prostoru a demontáži původních vitrín, následovala výroba a instalace nových vitrín včetně osvětlení. Jelikož jsou vitríny rozmístěny do prostoru, který má simulovat důl, neobešla se instalace bez obtíží. Všechny „problémy“ však byly zdárně vyřešeny a v prosinci přišla samotná instalace. Z několika tisíc exponátů bylo vybráno 700 vzorků, které reprezentují drahé kameny z celé-

ho světa a mineralogický systém. Zadní, tmavá část expozice pak představuje klenotnici, jejíž hlavní náplní je nová akvizice přibližně 30 špičkových a velmi kvalitních ukázek minerálů a drahých kamenů doplněná o unikátní kusy z naší původní sbírky.

Výměna starých vitrín s nevyhovujícím systémem instalace, vnitřní osvětlení, moderní informační systém a především instalace nových a velmi estetických vzorků

vedly k zatraaktivnění celé expozice mineralogie. Na „slavnostní“ otevření staronové expozice si ještě chvíli počkáme, protože dochází ke sjednocení informačního systému v celé expozici, ale výsledek bude stát jistě za to. Projekt rekonstrukce a reinstalace expozice mineralogie byl podpořen z prostředků Ministerstva kultury České republiky a Libereckého kraje částkou 900 000 Kč.

Jan Bubal

NAUČNÁ STEZKA JOSEFA PEKAŘE

Při příležitosti oslav a připomenutí výročí narození jednoho z našich nejvýznamnějších rodáků se zrodila myšlenka na vybudování Naučné stezky Josefa Pekaře. Iniciátorem vzniku Pekařovy naučné stezky je Rohozecký okrašlovací spolek, z. s. v čele s předsedou Mgr. Lukášem Berndtem. V žádném případě nemá být konkurencí Pekařovy stezky Klubu československých turistů z roku 1938; prioritním cílem nové stezky je zvýšit veřejné povědomí o životě, díle a odkazu jednoho z nejvýznamnějších českých historiků, o profesoru Josefu Pekařovi (1870–1937).

Autorem základního konceptu stezky je dr. Marek Fapšo z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Zhruba čtyřkilometrová stezka spojuje Dolánky, Pekařův rodný Malý Rohozec, kde je její součástí Pekařova pamětní deska, a stejně jako historikova životní pouť i stezka končí na jenišovickém hřbitově u kostela sv. Jiří.

Na nové stezce je instalováno šest zastavení, šest panelů věnova-

ných prof. Josefu Pekařovi. Každý z nich je rozdělen do tří částí nazvaných *Z Pekařova života*, *Z Pekařova kraje* a *Místo*, kde se panel nachází. Bonusem každého panelu je QR kód umístěný v pravém dolním rohu, jehož prostřednictvím se zvidavý čtenář může připojit na webových stránkách s obsáhlejšími texty, mapou trasy, rozšířenou fotogalerií. Pro zahraniční turisty jsou tu připraveny také anglické a německé jazykové mutace. Jednotlivé panely naučné stezky najdete v Dolánkách u Dlaskova statku, ve Vazoveckém údolí u Bezednice, tři se nacházejí na Malém

Rohozci – ve svahu pod původní Pekařovou chalupou, v místních částech Na Černavě a Na Pískách. Poslední je umístěn v Jenišovicích u hřbitova.

Na přípravách stezky se podíleli Mgr. Jan Bubal, PhDr. Miroslav Cogan, Ing. Jaroslav Egert, Mgr. Marek Fapšo, Ph.D., Mgr. Lenka Křížová, Ph.D., Jiří Lode, Mgr. David Marek, Mgr. Pavel Mlejnek a Martin Veselý.

Více informací naleznete také na webových stránkách Pekařovy společnosti Českého ráje: <http://www.pekar.turnov.cz/stezka.htm>.

Pavel Mlejnek

BUDOU ČI NEBUDOU?
TO JE TO,
OČ TU BĚŽÍ

Na druhé čtvrtletí jsme naplánovali řadu akcí, jejichž konání je kvůli probíhající pandemii ohroženo. Některé z nich se neuskuteční zcela určitě (rozhodli jsme se, že Velikonoce opravdu přesouvat nebudeme, proto jejich oslava na Dlaskově statku neproběhne), některé však možná získají nový pozdější termín, a u některých doufáme, že v době jejich konání už budou bezpečnostní pravidla uvolněna. Přeji bychom si to samozřejmě nejen kvůli nim.

Přinášíme přehled akcí, o kterých je řeč, s uvedením původních termínů konání. Aktuální informace najdete na webových stránkách muzea. Budeme se těšit na shledání s vámi, jakmile to půjde.

Přednášky s horolezci – 22. 4. a 1. 5. Pečeme v muzeu – 25. 4.

Turnovská Muzejní noc – 15. 5.

Staročeské řemeslnické trhy – neproběhnou

Řezbářské sympozium – 10. 6.

Přejeme všem pevné zdraví! -ak-

ROZHOVOR S... LENKOU MAŘANOVOU

Lenka Mařanová se objevila v muzeu v roce 2017 jako asistentka v lektorském oddělení. Od té doby vystřídala několik pozic, až nakonec zakotvila u toho, co chtěla dělat vždy – u restaurování a konzervování. Lenka je rodačka z Liberce, ale v Turnově žije od svých 16 let. Studovala zlatnictví na zdejší šperkařské škole, potom pokračovala tamtéž v oboru restaurování kovů v rámci Vyšší odborné školy. Studia zakončila na vysoké škole chemicko-technologické v Praze v oboru restaurování.

Pracuješ s námi už dlouho a vystřídala jsi několik pozic. Popiš nám prosím, kdy, jak a proč ses dostala do muzea?

Mé studijní zaměření na restaurování umělecko-řemeslných děl z kovů mě automaticky směřovalo do muzejního prostředí. Celé to začalo při shánění letní brigády, kdy jsem si řekla, že za zeptání nic nedám, a vydala jsem se do Turnovského muzea. Můj první dotaz na brigádu měl kladnou odezvu a vzali jste si na mě kontakt. Týden jsem čekala na telefonát, ale pak jsem to nevydržela a šla se znovu zeptat. Touto neodbytností, jsem se nejspíš zalíbila a dostala jsem šanci. Celé léto jsem pak pomáhala během letních programů u Kamenářského domu. Také jsem vypomáhala na pokladně či v muzejní prodejně. Při akci *Den s mineralogem* si mě všimly kolegyně z Kamenářského domu a oslovili mě s nabídkou práce na poloviční úvazek. Věděla jsem, že částečný úvazek při škole

zvládnou a že by to pro mě mohla být dobrá zkušenost. A opravdu byla, protože práce s Janou Válkovou Střílkovou mi opravdu hodně dala. Zároveň přátelské a příjemné prostředí v Kamenářském domě, kterému hodně napomohla kolegyně Míša Novotná, mě přesvědčilo, že tady rozhodně chci pracovat.

Jaké byly tvé pracovní úkoly během těch let, co jsi tu s námi?

Jak jsem již říkala, začínala jsem v Kamenářském domě jako lektorka naučně vzdělávacích programů pro děti. Pomáhala jsem vymýšlet a realizovat tyto programy. Pro tuto práci bylo tedy důležité být manuálně zručná, ale zároveň schopná zpracovat text pro výklad a vše prezentovat dětem tak, aby to pochopily a zvládly. To pro mě bylo asi nejtěžší, protože jsem neměla žádnou předchozí zkušenost. Poté, co jsem kývla na nabídku práce digitalizačního pracovníka pro projekt *Brána do světa sbírek*, se mi výrazně změnila pracovní náplň. Práce s dětmi byla více psychicky i fyzicky náročná, zatímco digitalizace sbírek umění je poklidná a někdy stereotypní práce. Z velké části jsou sbírky tvořeny grafikami a kresbami na papíru, a tak je mou nejčastější činností skenování. Nyní také konzervuji sbírkové předměty a pomáhám při instalaci výstav.

Co tě na práci s grafickou sbírkou nejvíc bavilo? Našla jsi nějaké zájmovosti?

Z počátku mě zajímala v podstatě každá grafika a kresba, která mi prošla rukama. Nicméně časem jsem zjistila, že není možné si každou do detailu prohlížet, protože jich je neuvěřitelné množství. Určitě mi ale v hlavě utkvěla nejstarší veduta Turnova. Kolega a kurátor sbírky Miroslav Cogan mi toto dílo přinesl a upozornil mě, že je velmi cenné. V tu chvíli mi došlo, jaká je to čest dělat tuto práci.

Od loňského roku konečně pracuješ na své vysněné pozici restaurátora. Proč jsi chtěla dělat zrovna tohle?

Ano, to jsem si moc přála už od prvního roku studia tohoto oboru. Mám ráda historii, kterou staré předměty vypráví. Byla jsem již od dětství obkloповána, jak by někteří lidé řekli, veteší. U nás v rodině to vždy byly poklady, a tak trochu jsem od rodičů dostala do vínku sklony ke sběratelství. Během studia se mi do rukou dostaly různé poklady z muzeí, farností či diecézí. Také jsem si vyzkoušela práci konzervátora v různých institucích během povinných praxí. Za těch osm let, někdy vážně náročného studia, jsem nikdy nezapochybovala o své volbě.

Pracuješ v týmu s Tomášem Štefánkem a už jste toho stihli společně dost. Co tě zatím nejvíc bavilo? A co je tvým pracovním snem?

To je pravda. Práce konzervátora v muzeu zahrnuje více činností, než by se mohlo zdát. Není to jen o samotném konzervování, ale

o instalaci a deinstalaci výstav, realizace výzdoby při akcích muzea a podobně. Při těchto ostatních činnostech jsem zatím spíše jen k ruce kolegovi a stále se u něj zaučuji. Zatím jsem se při konzervování nedostala k ničemu specifickému, o čem bych mohla povídat, ale bavilo mě všechno. Mým snem, který si snad časem splním, je získání povolení k restaurování od Ministerstva kultury.

Jaké jsou tvoje koníčky? Čemu se věnuješ ve svém volném čase?

Mám to štěstí, že mým koníčkem je zčásti má práce. Restaurování mě baví, a proto jsem si tento obor vybrala, ale někdy potřebuji uspokojit také svoje tvůrčí schopnosti. Doma tak občas opráším zlatnické nářadí a něco z kovu si vyrobím.

Jak vidíš budoucnost muzea? Jak by podle tebe mělo vypadat za deset let?

Z mého pohledu jde vývoj muzea krásně kupředu a již teď má hodně co nabídnout. Moc si nedovedu představit, kam dál by se mohl rozvíjet již tak kvalitní a funkční veřejný prostor. Určitě se ale může zkvalitnit péče o sbírky, na čemž se již pracuje. Plánovaná rekonstrukce objektu čp. 72 zahrnuje nové prostory pro konzervátorskou dílnu. Toto je pro mě opravdu krásná vize do budoucna. Doufám tedy, že za deset let se naše muzeum ve všech ohledech vyrovná těm s většími finančními prostředky.

Alžběta Kulíšková

DRINGS

poradenství * software * hardware

Výpočetní technika – kousek od muzea!

- Počítače, příslušenství, digi-fotoaparáty, audiotechnika to vše můžete zakoupit ve Skálově ulici 6 otevřeno ve všední dny 13.30 – 17.30 hodin
- Objednávat můžete i v pohodlí domova nebo kanceláře využijte e-shop na stránkách www.drings.cz!

Aleš Bartoš

tel. 603 315 295
www.abzlatnictvi.cz
zakázková výroba šperků
Antonína Dvořáka 321 Turnov

ZE SBÍREK MUZEA – PORTRÉT FRANTIŠKA JIROUDKA

Na konci listopadu minulého roku jsme s přispěním Akvizičního fondu ministerstva kultury získali velmi kvalitní dílo malíře Josefa Jíry (1929–2005), a to portrét prof. Františka Jiroudka. Olejomalba na plátně o rozměrech 100x70 cm vznikla v roce 1976, tedy v nejlepší Jírově době, jako jedna z řady podobizen, na nichž tehdy Jíra zachytil významné kulturní osobnosti – své přátele, např. malíře Jana Baucha, spisovatele Bohumila Hrabala nebo herce Josefa Kemra a další. Tyto podobizny byly vystaveny na prostřední ze tří výstav v galerii na Boučkově statku v Malé Skále, které připravila paní Dana Jírová. Umělcova manželka dnes spravuje větší část Jírovy umělecké pozůstalosti. Sbírkou malby našeho muzea obohatila tato akvizice hned v několika ohledech. Předně jsme dosud ve sbírce neměli žádný Jírov obraz, ačkoliv jde o jednoho z nejvýznamnějších malířů našeho regionu druhé poloviny dvacátého století. Ačkoliv jsou výstavy výtvarného umění, zejména malby,

pravidelnou součástí naší výstavní dramaturgie, přeci jenom jsme podstatně více pozornosti věnovali přírůstkům do sbírky šperků a glyptiky. Myšlenka získat Jírovo dílo tak vystála až po obsažené výstavě *Výtvarná skupina M57*, kterou jsme uspořádali v roce 2017. Jíra byl spoluzakladatelem skupiny, ale zatímco díla dalších členů, např. Ladislava Karouška, Jiřího Rady či Mojžíra Preclíka již vlastníme, Jíra nám dosud chyběl. To byl také jeden z argumentů, který zapůsobil na dosavadního vlastníka Jiroudkova portrétu, že nám vyšel vstříc i přijatelnou cenou v době, kdy se Jírova díla prodávají za enormní částky.

František Jiroudek (1914–1991), profesor pražské akademie, se narodil ve Lhotě na severním úbočí Kozákova. Jeho portrét má tak, kromě nesporné umělecké kvality, i cenu dokumentární a regionální výpovědi, a tím značně vzrůstá jeho expoziční využitelnost jak ve stálé expozici, tak v tematických výstavách.

Miroslav Cogan

STALO SE PŘED STO LETY V TURNOVĚ A OKOLÍ

Přesně před sto lety, dne 15. dubna 1920, byly zvýšeny některé telefonní poplatky. Z příkazu ředitelství pošt v Praze došlo ke zvýšení místních hovorů na 20 haléřů, meziměstské do vzdálenosti 50 km stály dvě koruny, do 100 km už tři koruny a přes 300 km celkem sedm korun. * V květnu daroval nejmenovaný turnovský rodák žijící v Kalifornii Chlapecké škole 1 000 K, které byly určeny jako podpora žákům bez otce. Nebyl to však klasický dar, ale spíše půjčka, kterou měl obdarovaný podobným způsobem splatit, až se sám stane samostatným a schopným podobný dar věnovat dalším. * V květnu před sto lety zemřel ve věku 79 let v Dejvicích Jan Řezníček, emeritní sládek na Hrubé Skále, kde působil v letech 1893–1896. Pivovar si pronajal od svého bratra Karla Řezníčka (cestovatele, který s Josefem Kořenským absolvoval na konci 19. století cestu kolem světa). * Řešila se biografická li-

cence pro město. Žádost byla již v únoru kladně vyřízena ministerstvem sociální péče a postoupena k ministerstvu vnitra a zemské správě politické, kde byla žádost pozdržena. * V červnu roku 1920 uvedl zdejší ochotnický spolek „Marek“ Planquettovu operetu *Zvonky Cornevillské*. Výkon celého souboru byl veřejností velmi dobře oceněn. * Téhož měsíce

se v turnovském divadle konala slavnostní akce, při které byl odevzdán diplom čestného členství emeritnímu předsedovi místního ochotnického spolku Josefu Janků, který s turnovským divadlem spojil více než padesát let svého života. * Sokolská Ještědská župa oslavila sletem v neděli 13. června 25 let trvání Hruborohozeckého Sokola. Za místo slavnosti byla zvolena panská zahrada na konci Daliměřic, kterou propůjčil její majitel hrabě Desfours-Walderode. Celé cvičiště údajně připomínalo starořecký stadion. Slavnostní průvod na Daliměřice vyšel v jednu hodinu odpoledne od budovy turnovského Sokola ve Skálově ulici a v průvodu bychom spatřili všech 38 sokolských jednot z Ještědské župy. Celkem cvičilo 400 mužů a 380 žen. Slavnosti se zúčastnilo 420 členů v kroji. Na závěr bylo poděkováno také hraběti za propůjčení pozemku a darování parcely (800 m²) ke

stavbě vlastní tělocvičny na Daliměřicích. * Ing. Zdenko Možný, provozovatel turnovské elektrárny, přičítal vrásky městskému zastupitelstvu. Podal totiž žádost na zvýšení výkupní ceny elektřiny. První žádost byla již v březnu městem zamítnuta, ale majitel elektrárny a mlýna se nevzdal a následovalo komisionální řízení u smírčího soudu. Ten zasedal 9. června od 8.30 do 23.00 hodin a stanovil nové podmínky dodávky elektřiny městu a domácnostem. Ve sporu zvítězil pan Možný a jeho elektrárna a městská rada na svém dalším zasedání nezapomněla zdůraznit, aby se na toto chování inženýra Možného napříště pamatovalo, až bude žádat jakýkoli druh městské podpory. V Národních zájmech vyšel po zmíněném přelíčení dokonce článek se škodolibým názvem „Obecní prohra“, který dle zástupců města vyšel „na objednávku“ firmy Zdenka Možného.

David Marek

VÝSTAVY A AKCE V DUBNU, KVĚTNU A ČERVNU

Vzhledem k situaci, ve které se právě nacházíme, zde tentokrát nebudeme uvádět přehled akcí s přesnými termíny, neboť není jisté, jak a zda vůbec se tyto akce uskuteční. Aktuální informace budeme uveřejňovat na webových stránkách muzea a na muzejním facebooku.

PLÁNOVANÉ VÝSTAVY:

Stvořeno z hlíny – ze sbírek muzea keramiky v Boleslavci

Josef Pekař a Josef Vítězslav Šimák v zajetí múz – nehistorická výstava k výročí narození známých historiků

Karel Votipka – výstava k 55. jubileu významného šperkaře, hledače a brusiče drahokamů

Dřevěný svět – doprovodná výstava k Řezbářskému sympoziu

Mezinárodní šperkařské sympozium a René Hora

PLÁNOVANÉ AKCE:

Mezinárodní šperkařské sympozium

Řezbářské sympozium

Muzejní noc

Výročí Josefa Pekaře spojené s otevřením nové turistické stezky

DLASKŮV STATEK

Kolovrátek, stav i jehla – tradiční podomácké výroba lidového oděvu v Pojizeří

FOTOOHLÉDNUTÍ ZA MINULÝM ČTVRTLETÍM

Skoro celé první čtvrtletí proběhlo ještě v normálním režimu a až do jeho konce jsme o pandemii koronaviru mnoho neslyšeli. Nyní, při pohledu na fotografie plné návštěvníků, ať na přednáškách, vernisážích či na Dlaskově statku, můžeme přemýšlet o tom, jaké jsme měli štěstí, když jsme mohli trávit čas spolu. Snad se tyto časy brzy vrátí. Prvními dvěma fotografiemi si připomínáme výstavu Svět kostiček a doprovodné dílny. Třetí fotografie zachycuje účastnice letošního Salonu. V druhé řadě vidíme děti, které svým vystoupením obohatily výstavu Výtvarného salonu dětí a mládeže a její organizátorku Ladu Capouškovou. Pátá fotografie byla pořízena na přednášce o Josku Smítkovi v horolezecké expozici. Nakonec připomínáme povedené oslavy Masopustu na Dlaskově statku.

NAVŠTIVTE V MUZEU, CO SE DÁ

MUZEJNÍ PRODEJNA

šperky,
drahé kameny, sklo,
bižuterie, regionální
speciality, sladkosti,
knihy, mapy

ZLATNÍCI V KAMENÁŘI

autorské šperky
zakázková výroba
snubní prsteny
drahokamy
ukázky řemesla

DLASKŮV STATEK

národní kulturní
památka
vesnická domácnost
z časů našich předků

Muzejní čtvrtletník vydává Muzeum Českého ráje v Turnově. Povolení MK ČR – E 15658. ISSN: 1801-4054. Odpovědná redaktorka: Mgr. Alžběta Kulíšková. Grafická úprava, sazba: Alžběta Kulíšková. Tisk: Tiskárna UNIPRESS, s.r.o. Svobodova 1431, Turnov, tel. 481 319 411. Uzávěrka tohoto čísla byla 15. března 2020. Muzejní čtvrtletník je k dostání zdarma na pokladně muzea a v informačních centrech a muzeích v okolí Turnova. Emailem zasláným na adresu kuliskova@muzeum-turnov.cz si můžete objednat zaslání Čtvrtletníku emailovou poštou. Na vydání přispívá Město Turnov. Děkujeme.

OTEVÍRACÍ DOBA V MUZEU a KAMENÁŘSKÉM DOMĚ: Platná po zrušení všech omezení zavedených kvůli šíření koronaviru. Úterý až neděle od 9.00 do 16.00 hodin, od května do 17.00 hodin. **NA DLASKOVĚ STATKU:** Od dubna otevřeno od úterý do neděle: 9.00–16.00, od května do 17.00 hodin. Změna programu může nastat – pro aktuální informace vždy sledujte webové stránky muzea! Těšíme se na Vaši návštěvu!